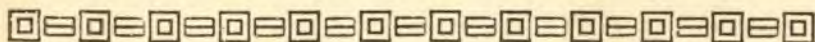

AN V
1930

Făt-Frumos

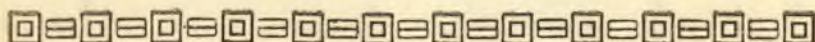
Nr. 5

Director: LECA MORARIU

Mănăstirea Humorului

Ctitorie a logofătului Toader Bubuiog, zidită la 1530

Literatură — Artă — Știință — Viață socială

FĂT-FRUMOS

AN V
1930

Director: LECA MORARIU

Nr. 5

O prăznuire ca mai rar alta

Unul dintre monumentele noastre istorice de prima ordine, biserica dela Mănăstirea-Humorului, deci fosta mănăstire de pe apa Humorului, împlinîia la 15 August 1930, vârsta de patru veacuri. Îndemn binevenit pentru vigilenta moldovenie bucovineană de a sărbători această bucurie a băștinășiei noastre românești pe meleagurile „Bucovinei“ cu o prăznuire¹⁾ în fruntea căreia au stat Mitropolitul Nectarie și istoricul Ion I. Nistor.

Desbrăcată de orice înzorzonare și trîmbiță oficială (de fapt oficialitatea acestor zile a avut bunul simț de a cruța sfințenia clipei), înconjurată de gloatele sătești adînc-induioșate de adevărul că „fapta mare și curată trăiește dincolo de vremuirea veacurilor“, rugăciunea din preajma tainițelor Marelui Logofăt Toader Bubuiog și jupănesei sale Nastasia, a fost o serbare specific „bucovineană“: 1. prin faptul că „Bucovina este țara clasică a trecutului nostru istoric“ (D. Onciul, Din trecutul Bucovinei 1915, 32), că: „Nicăiri²⁾ pe tot pămîntul românesc nu se află, pe un spațiu atît de mic, atîta bogăție de istorie românească“ (idem, ibidem) — că nicăiri deci, în întreaga Romînie, acest fel de serbări nu sînt mai în ritmul tradiției; și 2. prin acea aristocratică moldovenească discreție care renunțînd la exteriorizări de suprafață, — cu atît mai temeinic știe adînci prilejurile răscolirilor sufletești.

Și nu numai ctitorii Toader și Nastasia Bubuiog se învredniciră astfel de cucernica închinare a strănepoților, ci și întreg tre-

¹⁾ Mărunte nevoi ale zilei mutară desfășurarea serbării pe ziua de 8 Septembrie.

²⁾ „Dacă Ardealul, cu resturile sale arheologice din epoca romană este țara clasică a trecutului roman în Dacia, Bucovina este țara clasică a trecutului românesc propriu zis“ (D. Onciul, op citat 33).

cutul și prezentul legat de comoara acestei Mănăstiri a Humorului care ne dă și astăzi bogățiile ei arhitecturale și picturale, și'n care—să nu uităm—încă la 1784 (deci sub călcăiu austriac) monahul Ionichie Homoreanul, continuând o bogată tradiție cărturărească, se trudia să ne împlinească un prea iscusit Cazanier (vezi „Bibliotecile noastre“ Nr. 2, 3 și 6 în „Junimea literară“ 1926).

Din Crișceatecul hotarului bucovinean și din Toporăuțul (vai, azi atât de întunecat!) lui Miron Barnovschi-Vodă, până'n Răusenii lui Ștefan cel Mare și'n Vatra-Moldoviței lui Alexandru cel Bun și Petru Rareș, comemorări ca acestea din 8 Septembrie a.c. ar trebui mereu-mereu să afirme cât de românească e această Bucovină năpădită de omida lui Eminescu, și cât de mult merită ea altă solicititudine decât cea de care n'o știu³⁾ împărtăși efemerizii „puternici“ ai zilei. . .

Leca Morariu

Strămoșii

*Strămoșii mei tihniți
Dorm în mine
Și lupt ades cu ei . . .*

*Vor în mine
Să odihnească lung,
După ospățul vieții lor bogate,
Nepăsători de secerișul vieții,
Nepăsători de timpuri viitoare
Nepăsători de mine.*

*Vreau adesea
Să scutur lanțul lenii lor străvechi.
Și să le-alung
Umbrele duioase,
Ce mă îmbie - adesea
La visare.*

³⁾ Cf. d. p. articolul Desconsiderarea Bucovinei în „Glasul Bucovinei“ 1930 Nr. 3302 (21 August).

*Streine umbre trec
Și îmi arată
Indepărtate țeluri fericite
Și sufletul trezit din oaza caldă
A visurilor sterpe 'nșelătoare,
Se scutură; iar pulberea de vise
Se pierde ca și colbul peste miriști . . .
Dar umbrele străbune stau la pândă
Și iarăși vin și iarăși mă încearcă
Cu dulcea lor visare lenevoasă.*

*Strămoșii mei tihniți
Dorm în mine
Și lupt ades cu ei . . .
Vor în mine
Să se-odihnească lung,
După ospățul vieții lor bogate.*

Virgil Tempeanu

Tăutu - Beldiman - Negruzzi

Urmărind alte probleme, deci întâmplător, găsesc în Românul din 1868; 23-24 Iunie p. 537 un articol de (poetul) G. Sion, despre C. Negruzzi.

Se auzise că Negruzzi ar fi murit; și Sion, cași alții, începuseră a scrie despre epoca și scrierile lui!

Negruzzi nu murise; și-a cetit, de sigur, necroloagele sale!

Scrierea (firește neterminată) a lui G. Sion începe interesant, foarte interesant, cu 2 $\frac{1}{2}$ coloane, din care extrag 2 tablouri plastice, vrednice a fi cunoscute și de noi, cei dela 1930.

Cum curentul literar moldovenesc a trecut dela Beldiman la Negruzzi și dela acesta la Sion —, reiese limpede.

Despre Asaki, Sion spune o vorbă ce-o rețin: „G. Asaki avea intențiuni onorabile, idei frumoase, cunoștințe

serioase, dar nu avea darul acela divin de a vorbi inimii. El ne dăte multă proză, multă versificațiune, dar puțină literatură propriu zisă, puțină poezie de model¹⁾. Ceeace însemnează că epoca lui Asaki îl aprecia pe acesta mai exact decât d. N. Iorga din zilele noastre. G. Sion scrie la 1868 :¹⁾

Până pela începutul secolului în care trăim, Românii nu aveau nici măcar idee despre zicerea literatură.

Numai după ce începu a se risipi norul cel greu al obscurantismului, prin învățații Ardealului, luă naștere idea de a cultiva limba, acest sigil neperitor al origini lor sempiterne.

Astfel, încă ceva înaintea evenimentelor dela 1821, se văzură doi-trei bărbați, în București și în Iași, cu predilecțiune pentru studiile literare. Ca primii cari încep a ieși din copilărie, aceștia mai întâi se stimulează din literatura elinismului modern cultivat prin dascălii greci; seau din literatura calendarelor ce veniau din Sibiu și Pesta; apoi începură a cugeta, a se consulta și a lucra.

Atuncea ei întoarseră serios privirile lor către occident, se puseră a studia limbile europene neolatine și, găsiind în ele tabernacolul luminei adevărate, modelele cele frumoase, exemplele cele bune, se puseră a aduna materialele cele prețioase, cu care să edifice templul național.

În Moldova doi bărbați se arătară cu asemenea vocațiune: Ionică Tăutu și Alexandru Beldiman.

Ionică Tăutu

Numele celui dintâi astăzi este de tot uitat. Eu sânt poate cel dintâi care vorbesc despre dânsul.²⁾

Eu nu l-am apucat, căci a murit pela 1823, pe când eram abia născut; dar reposatul C. Negruzzi îmi spunea că, în junețea sa, l-a fost cunoscut prea bine; și dela dânsul posed aceste puține noțiuni despre memoria lui.

Acesta a fost bărbat instruit, versat în științele clasice și mai cu seamă în istoria patriei; și după nașterea sa aristocratică, ocupând un mare rol în societatea de atuncea, se bucura

¹⁾ Subtitlurile aparțin redacției noastre.

²⁾ Vorbise Mihail Cogălniceanu în Alănta. *Gh.-B.-D.*

de o stimă și considerațiune universală, era așa zicând oracolul junimei moldovene. El moștenise patriotismul dela strămoșii săi, se cobora în linie dreaptă din vornicul Tăutu; și astfel era mentorul și conducătorul partidului național ce se formase în Moldova. El scrisese multe asupra istoriei naționale, dar scrierile sale se perdură împreună cu dânsul; căci după înfrângerea lui Ipsilante și a navrofoilor sei, el plecă la Constantinopole cu misiune de a pleda drepturile țerei și a solicita expulsiunea fanarioților dela tron; și acolo, într'o noapte, căzu asasinat de o mână misterioasă, poate pentru că marele vizir pusese numele său pe lista candidaților la domnie.

Alexandru Beldiman

Alexandru Beldiman era de un altfel de temperament. Purtând ură în contra fanarioților, cași contimporanul său Tăutu, vișând poate și el un viitor de aur pentru patria sa, cu toate acestea evita de a lua parte activă la mișcările zilei.

El trăia retras, ca un patriarh, la frumoasa sa reședință de pe coasta Bahluului și acolo petrecea o viață contemplativă, cultivând musele, traducând romanțuri din literatura franceză contemporană și făcând versuri numite pe atunci stihuri, cari au imortalizat numele lui.

Imi voi permite o digresiuie, o anecdotă carecteristică a epoei.

Un secretar literar

Am apucat la tatăl meu o mică bibliotecă compusă, mai toată din manuscripte scrise de iusași mâna sa. Erau vre-o 15 volume în forma registrelor sau a condicelor de visterie, legate mai toate cu marochin negru și păstrate cu o îngrijire religioasă. În zilele de serbători sau în serile cele lungi de iarnă tatăl meu delecta copilăria mea și a fraților mei cu lectura acestor manuscripte, pe care le ascultam cu plăcere nespūsă. Erau romanțuri precum: Căsuța din codru, Moartea lui Avel, Istoria lui Tel; sau versuri precum: Tragedia lui Orest, Jalnica tragedie a evenimentelor dela 1821; și altele de acestea. După ce mă făcui mai mare, tatăl meu îmi îndestulă curiozitatea spuindu-mi originea acestor manuscripte: „Hei, fătul meu, aceste file mi-aduc aminte de frumoasele zile ce le-am petrecut cu Alecu Beldiman. El era om cu mare procopseală cum

nu mai era altul pe timpul acela. Ce cap!, ce minte!, Cum te vedea, te puneă în stihuri! Tinerimea boerească se întrecea care de care să aibă intrare în casa sa. Pe mine însă mă iubia cu deosebire, fiindcă scriam iute și curat. Pe când eram diac de visterie, slujbă însemnată pe atunci, cum scăpam dela madea, încălecam un armăsar roib ce aveam și alergam îndată la moșie la Beldiman. Acolo eram tratat ca copilul său. De îndată mă ospăta și apoi mă puneă la scris. El ședea pe o sofa și, uitându-se pe o carte franțuzească, mă puneă de scriam moldovenește fel de fel de stihuri și istorii; și toată plata mea era voia de a-mi trage și eu câte o copie. Iată istoria cărților ce vezi!“

După astă scurtă narațiune își poate cineva face o idee despre literatura timpului și despre modul publicității de atunci. Literatura precum se vede, era în leagănul său.

Cu toate acestea Beldiman, se bucura de o mare și frumoasă reputațiune. În toate societățile nuse vorbea decât de frumoasele romanțuri ce traducea și nu se auzia decât citațiuni din frumoasele stihuri ce făcea.

Reposatul Negruzzi îmi spunea adesea că gustul de a scrie, de a face versuri il a inspirat lectura versurilor lui Beldiman. Francă mărturisire care și eu o făceam la adresa lui.¹⁾

p. conf. Gh. Bogdan-Duică

EPIGRAME

D-șoara **

(Pățanie la patinaj)

Rău a trântit-o patinorul!

... Și-a dus-o c'un picior bolnav
la clinică, ocrotitorul...

Medicul: — „Un pas greșit ce-i foarte grav!“

D-șoara: — „Ce are-a face... cu piciorul?“

Unui academician

Cu toată mutra lui de faun,
ades de-i trist, e evident:

¹⁾ A lui C. Negruzzi! - Gh. B.-D.

fotoliu are permanent,
nu însă totdeauna... scaun!

Unui poet
care-și împodobește o strofă
cu „perlele lacrimilor“ sale.

Astfel de lacrimi sunt cam rare.
Ci ale tale, scump confrate,
sunt... apă c'un % de sare
și cu prozaice fosfate!

George Voevidca

Procesul Arboroasei

Pagini inedite*) rămase dela Preotul Constantin Morariu † 1927

Cei mai vestiți trei адвоаți din Cernăuți, Dr. Rott, Dr. Tabora și Dr. Atlass, au primit apăărarea noastră a celor cinci, ca o afacere de onoare, adecă fără nici o remunerație. Ei au cercat toate mijloacele ca să fim puși în libertate și, în același scop, mărinimosul boer din Stupca, răposatul Alecu cavalier de Popovici, și-a oferit drept cautiune toată moșia sa, dar înzadar. Cauza, de ce am trebuit să stăm închiși până la pertactarea finală, mi-a comunicat-o colegul meu Orest Popescul așa: Spiritualul Dracinschi i-a scris lui Dionisie Mitrofanovici, păstorul sufletesc al penitențiarului din Lemberg, rugându-l să intervieve la curtea de apel pentru punerea noastră în libertate. Mitrofanovici însă a primit răspunsul că nu se poate, deoarece mari bănuieli au în contra noastră chiar unii prepoșiți seminariali de ai noștri, dintre cari fu numit prefectul și profesorul de morală de mai târziu Dr. Emilian Voiutski. Așa i-a istorisit lui Orest Popescul însuși Dracinschi, regretând că a nimicit epistola respectivă a lui Mitrofanovici. Pe temeiul unor bănuieli cu totul fictive am trebuit să stăm închiși 11 săptămâni.

Procesul, tipărit după însemnările stenografice numai în foaia germană „Bukowina“ din Cernăuți, Nr. 6, pag. 4-24, a durat de Vineri, 1 Februarie n, până Duminecă târziu noaptea, 3 Februarie

*) Vezi „Făt-frumos“ 1929, 171.

n. 1878, fiind sala de pertractare neobișnuit de plină de public, mai ales din starea preotească. Las să urmeze aici numai părțile mai interesante.

Tribunalul era compus din președintele Bendela, consilierul Getzlinger și adiunctul Goian ca votanți, și ascultantul Pridie ca grefier. Ca jurați funcționară: Ignaz Ehrlichau, Adolf Honius, Heinrich Kipper, Dr. Alois Handl, Iohann Bohusiewicz, Dr. Vitus Graber, Sender Margulies, Gregor Iakubowicz, Ludwig Kornelsohn, baronul Alexandru Vasilco, Iosef Görzer și Wilhelm Szaikowski, iar ca locoțiitor Iosef Gregor.

Actul de acuză

(Foarte pe scurt după numita foaie)

Ciprian Golembiovski, numindu-se și Porumbescu, teolog gr. or. absolvat, Zaharie Voronca, Constantin Andrievici numindu-se și Morariu, Orest Popescul și Eugen Siretean, tustrei auzitori de teologie din anul al patrulea, și anume întâiul ca președinte, și cei trei din urmă ca membri ai disolvatei societăți academice Arboroasa din Cernăuți au decis:

1. Într-o ședință a comitetului acestei societăți, ținută în Februarie 1877 din incidentul încuviințării unei sume de 1000 lei votată de Camera României la 17 Ianuarie 1877 în scopul subvenționării societăților române din Austro-Ungaria, de a trimite la Ministerul cultelor din București o adresă de mulțămită și o petiție pentru subvențiune de următorul cuprins: „Excelența Voastră, Primirea propunerii onoratului domn P. Grădișteanu în ședința înaltei Camere a României din 17 Ianuarie 1877, ca să se deie Excelenței Voastre 1000 de lei în scopul subvenționării feluritelor societăți române din Austro-Ungaria, ne impune datoria de a aduce cu atâta mai mult mulțămita noastră cea mai sinceră pentru mărinimozitatea, care înalta Cameră română o manifestă față de frații detrunchiați dela comuna maică, cu cât juna noastră societate, ce are lipsă de ajutor material, prin o subvențiune așa de mărinimoasă, mai ușor poate ajunge la realizarea devisei sale. Alăturând statutele și raportul anual al Arboroasei, Vă rugăm, Excelență, să binevoii prea grațios a primi această petiție. Trăiască națiunea română!”

În urma acelei decisiuni, această adresă de mulțămită și petiție fu trimisă de fapt Ministerului cultelor din România la 24 Februarie v. 1877.

2. Aceiași membri au decis într-o ședință din 30 Septembrie 1877, „ca din incidentul doliului secular al anexării Bucovinei la Austria să se exprime condolențe, trimițând din Iași, ca comitetului acelei serbări, o depeșă telegrafică. Propunerea aceasta, adusă la votare, se primește, se lichidează suma necesară, și cu executarea ei e împuternicit d-l Zaharie Voronca“. În urma acestui conclud Zaharie Voronca a dat la biroul telegrafic din Cernăuți în ziua de 13 Octombrie 1877 o telegramă de următorul cuprins: „Primăriei Iași, Arboroasa, societatea junimii române din partea detrunchiată a vechiei Moldove, trimite condolența membrilor săi pentru apărătorul decapitat“ și astfel ei nu numai și-au exprimat desaprobarea în public înaintea mai multor oameni și în scrieri răspândite că Bucovina, odinioară o parte a Moldovei, fu încorporată la Austria, ci în același mod au și zugrăvit această încorporare ca un act în contra dreptului, act brutal și urâcios al guvernului austriac, s’au declarat în sfârșit, deși numai de fapt despărțiți, totuși ca fii ai comunei maice, id est ai Moldovei, au cercat deci în public înaintea mai multor oameni și în scrieri răspândite a atăța la desgust și ură în contra unității de stat a imperiului și a administrației statului Austriei, și așa au comis crima tulburării liniștei publice, care §-ul 65, alinea a, al codului penal o pedepsește cu temniță grea dela 1 până la 5 ani.

Continuarea pertractării Dominică după amiază

Pledoaria Dr-lui Rott

Domnilor mei jurați, pentru a-și motiva acuza, dl procuror a mers în istorie cu un secol îndărăt. Pentru a mă introduce ca apărător înaintea d-v, îmi permit și eu a merge îndărăt, nu așa de departe ca d-l procuror, ci numai cu trei decenii. Și eu am comis ceva asemenea, însă numai într’un mod cu mult mai excedent, decât acești acuzați, fiindcă am fost și eu odată tânăr, ba chiar foarte tânăr. Eram student, student vienez, legionar și am luat parte la întreaga revoluție vieneză din 1848 din început până la sfârșit, comițând multe și felurite lucruri incompatibile cu codul penal, ceea ce acum pot mărturisi, deoarece toate sânt de mult paragrafite și amnestiate. Și cu toate aceste cred că d-l procuror nu-mi va denega certificatul că am devenit cetățean liniștit și pacinic chiar după dorința d-sale. Dl procuror nu-mi va denega nici aceea că eu sunt austriac bun și onest, și sigur nici o tendință nu-i așa de străină de mine ca tendința în contra statului austriac.

D-l. procuror a pertractat chestia în expunerile sale orale de înaintea de amiazi, într'un mod care, după părerea mea, diferă cu totul de actul de acuză. Cu toate acestea actul de acuză formează o parte integrantă a pertractării, el este baza întregii pertractări și, dacă eu revin la cuprinsul lui, mi se va scuza că-l iau drept obiect de discuție. Se poate că unele lucruri sânt mai greu de exprimat înaintea unui mare auditoriu, decât de așternut pe hârtie la masa de scris Deaceea înaintea de toate eu voi să arăt ceea ce în actul de acuză e esențial și ceea ce e numai spoială și servește numai spre atingerea scopului. Și dacă voi delătura totul ce nu-i esențial, atunci mă voi sili să dovedesc că în ceea ce rămâne nu poate fi o crimă. Expunerea juristică în sensul legii voi lăsa-o în sama colegilor conapărători. Mersul ideilor d-lui procuror în actul de acuză este următorul:

Serbarea lui Ghica în România e înscenată cu scopul de a prepara smulgerea Bucovinei dela Austria, serbarea lui Ghica e identică cu tendința de recăștigare a Bucovinei. Acuzații au știut-o aceasta și pentru că au știut-o și au expediat o scrisoare de condoleanță din incidentul acestei serbări și în scrisoare e vorba de anexare, ei au comis crima tulburării liniștei publice. Relativ la aceasta eu trebuie să observ că în respectul istoric dl. procuror a apucat astăzi pe o cale mai norocită, însușindu-și o părere cu totul diferită de cea exprimată în actul de acuză. În actul acela cetim clar și răsvedit, că Ghica a fost decapitat din cauza opoziției sale în contra cedării Bucovinei din partea Porții otomane și acesta este punctul de plecare al întregii acuze. Dl procuror a rectificat astăzi singur această aserțiune, și deaceea m'a dispensat de argumentarea istorică minuțioasă că o îndentificare a decapitării lui Ghica cu anexarea Bucovinei e absolut imposibilă. Îmi permit a observa că aceasta rezultă foarte clar din împrejurarea că convențiunea dintre Poarta otomană și Austria a fost încheiată la 7 Mai 1775, iar moartea lui Ghica a urmat în Octombrie 1777, prin urmare 2¹/₂ ani mai târziu. În colecțiunea de documente istorice române a mareșalului nostru Eudoxiu de Hurmuzachi sânt mulțime de acte care dovedesc, că Ghica ori și cum s'a opus să cedeze Bucovina, pe de altă parte a cercat singur felurite mijloace pentru a accelera și înlesni afacerea. În general rezultă din toate actele că el a jucat un rol foarte echivoc. Avem înaintea noastră o scrisoare a lui Ghica din 12 Februarie 1775 adresată internunțului austria

W. Thugut, prin urmare înainte de convențiune, și în scrisoarea aceea Ghica își oferă serviciile sale și îl recomandă pe socrul său Iacobaki Riso drept mijlocitor între sine și guvernul austriac. Avem raporturi ale internunțiului adresate principelui Kaunitz, în care el spune că acel socr al lui Ghica a adus cele mai excelente servicii. În o scrisoare mai târzie a Voevodului Grigore Ghica din 29 Mai 1775, așadar imediat după încheierea convențiunii, se zice că el, cu toate daunele ireparabile cauzate Moldovei prin anexarea Bucovinei, n'a putut să nu salute cu bucurie această anexare, asigurând că a făcut totul pentru a contribui la îndeplinirea acestui lucru. Despre cauza morții lui Ghica avem felurite raporturi adresate principelui Kaunitz de internunțiul Thugut. În unul din acele raporturi se află textul sentinței afișat la capul decapitat al lui Ghica și expus în curtea Seraiului din Constantinopole. Esența sentinței e următoarea: Iertându-i-se principelui Ghica faptele cele rele ale trecutului, el a primit principatul Moldovei. Dară deși supușii Moldovei fură scutiți pe doi ani de tribut și de orice sarcini și impozite, totuși Ghica, contra ordinului prea înalt, i-a stors pe acei supuși impunându-le tribut și alte sarcini și apăsări, în urma cărora s'au ivit mulțime de jalbe în contra lui. Pe lângă aceasta mai opunându-se el prea înaltelor porunci și neglijând și pregătirea precum și trimiterea proviziunilor ce i s'au încredințat, era de lipsă să fie depus și i s'a dat ordin să vie la Constantinopole ca să trăiască în vila sa. Deoarece el însă a declarat cu vechea-i aroganță și lipsă de stimă că nu se va supune înaltelor porunci, ba încă s'a fălit și s'a sumețit cu expresiuni excedente care au vătămat vaza și demnitatea înaltei Porți, deaceia a trebuit să urmeze moartea lui. Aceasta este pedeapsa pentru făcătorii de rele cari nu se supun ordinelor înaltei Porți.

(Urmează)

† Preotul Constantin Morariu

Familia Sireteanu^{*)}

Spița Mănăstioareană

Familia noastră poartă numele „Sireteanu“ abia dela primul recensământ făcut de regimul austriac după răpirea Bucovinei. Până la această dată familia noastră se chema „Ciubotariu“.

În privința aceasta am auzit dela tatăl și dela moșul meu, că recensământul s'a ținut în casa strămoșului, în casa care există și astăzi fără să fie trecut în mâni streine, — că comisarul c. r. care conducea recensământul a locuit la strămoșul nostru, că s'a împrietenit cu el și că numai de hătărul acesta n'a pocit numele cu te-miri-ce podoabă de coadă slavă, ci i-a dat strămoșului voia să-și aleagă un nume nou după plac, iar strămoșul, Siretean eget-beget, și-a ales atunci numele „Siretean“.

Cunoscut și dovedit e că cu prilejul aceluia recensământ sodom de nume românești au fost slavizate.

Dintre ascendenții familiei noastre l-am cunoscut și pe moșul meu numit moșu „Ștefanache“, pe vremea sa, cel mai bătrân târgovaț din Siret. Era de stat mijlociu, spătos, cu barba și părul ca oaia de alb, și dârz și țănoș, de parcă cei 100 de ani trecuseră alături de dânsul, și nu chiar peste el! Îmbrăcat era în zobon și ciobote, după obiceiul străvechiu, moldovenesc.

Cât de bătrân era și tot își căuta meru de lucru; ba mai da hrană vitișoarelor, ba le mâna singur în fiecare zi la apă. Nu sta cum nu stă apa. Înainte de amiazi, după adăparea „vituțelor“, se trăgea de obicei până'n târg la „câte un păhăruț“.

Într-o zi din iarna anului 1874, întors acasă dela „vinuțul“ lui, se culcă el pe cuptiorul strămoșesc, să-și „hodinească cele cio-lane“, și culcat a fost de vecii vecilor; fără nici un chin, în vârstă de 114 ani.

Rămăneau în urma lui cinci fii și o fiică, între cari tatăl meu, Ioan Sireteanu, era al doilea din naștere.

Ioan Sireteanu

S'a născut în anul 1821 și a fost cel dintâi Român din Siret care a umblat la școală.

*) Duiosul și meșterul nostru cronicar Partenie Sireteanu, care, mai an, ne înșira ale sale Amintiri din războiul pentru independența (Cernăuți 1927), ne surprinde acum cu aceastăaltă salbă de pitorești amintiri.

Despre chipul cum s'a învrednicit a fi trimis la școală mi-a povestit nu odată. Ci-că pe vremea aceea, când ajungea copilul (de gen bărbătesc!) vârsta ca să învețe ceva, Siretenii, după o veche datină, astăzi uitată, își poftiau toate rubedeniile la divan, spre a hotărî asupra urmărilor acelui copil.

Așa și moșul meu, împotriva voinței bunichii — care din capul locului și cu dreptul ei de mamă a fost hotărît ca Nicuță, cum îi zicea tatălui meu, să învețe carte și să se facă preot, — a făcut mare sobor de rudenii la sine acasă

Partenie Sireteanu la 1884

Cu un păhăruț de cinste și plăcintuțe calde s'a deschis marele sfat care avea să fie cumpănă dreaptă și desăvârșită pentru viitorul tatălui meu; sfat când mai aprins, când mai răcorit, după locul și timpul acela, și mai ales după felul păhăruțului de „cinste“... și dur la vale și dur la deal, ba Nicuță ciubotarin, ba Nicuță jocariu, ba blănariu că-i mai cu donnie, și câte și mai multe... până ce bunica, — Dumnezeu s'o ierte — cum ședea pe un scăunăș la gura cuptiorului păzind plăcintele, unde nu sare odată cu cociorva: „Afară bețivanilor! Nici cojocăria și nici ciobotăria, fără numai carte și iar carte are să învețe Nicuță al meu, și preot musai să

se facă!“ —

Și femeie aprigă cum se găsia bunica, pregătește toate cele de drum, și hai chiar în ziua aceea cu Nicuță la Suceava, că pe vremea aceea nici pomină de școală în Siret nu era.

Conducătorul școlii din Suceava era pe atuncea cumplitul Franz Theil care lega de grumazul băieților moldoveni măgari de hârtie¹⁾, dacă nu nimeriau să potrivească un der, die, das și dieșer, dieșe, dieșes...

¹⁾ Cf. și Leca Morariu, Ce-a fost odată (Din trecutul Bucovinei) ed. a II a 1926, 24-26.

Lucru spus mie și de fie - iertatul meu Părinte, care deci a avut și el nenorocul de a încăpea școler la acest K. K. Kulturträger!

Isprăvind - cu groaza în oase - învățământul primar — și nu odată, om în vârstă fiind, bietul tătuța ne zicea: „Bre urât vis am mai visat az'noapte; parcă eram în școală la Franz Theil!...—tata a cercetat gimnaziul dela Cernăuți (azi liceul „Aron Pumnul“), pe vremea aceea singura școală secundară din întreaga Bucovină.

Și a fost poate un noroc pentru acest Ioan Sireteanu că profesorul Myrbacher l-a luat la sine ca „băiet de casă“. În casa acestui profesor, a stat deci băiețandru Ioan până la isprăvirea studiilor gimnaziale. Și, fie c'a avut ori că n'a avut totdeauna parte de mâncare și îngrijire, dar lucru nici o clipă n'a încetat de-a avea Iohann, cum îi ziceau toți Myrbachenii bietului tata... Iohan cumpără carne, Iohan adă legume, Iohan taie lemne, Iohan mai pune pe foc în sobe, Iohan curăță straietele, Iohan șterge ghetetele! . . . Și mai umblă și la școală . . . De învățat nu odată, învăța până târziu noaptea la un muc de lumânare ori la lumina lunei.

Și așa prin sine însuși și fără leac de ajutor de acasă a făcut și sfârșit gimnaziul. Când a intrat apoi în seminarul preotesc, slăvită a fost bucuria bunicii! Dar și tata o pomenia întotdeauna, ca pe o sfântă. Ba îl pomenia în rugăciunile sale și pe profesorul Myrbacher ca pe un al doilea tată.

În anul 1846 a isprăvit ca eminentist seminarul și după ce s'a căsătorit cu mama mea, Domnica Tarasievici din Caminca (Petriceni), a fost chirotonit și așezat ca preot în Mănăstioara lângă Sirete, unde a pătorit 42 de ani neîntrerupt.

Și ce fel de păstor a fost, s'o spună și astăzi, la 40 de ani dela moartea lui, Mănăstioarenii! . . .

Ca omul care se îndulcise din fericirile luminării prin școală, tata stăruia necurmat cu Mănăstioarenii să-și deie copiii la carte. Astăzi Mănăstioara se poate făli cu un mare număr de cărturari preoți, judecători, învățători, ș. a.

Când ieșia prin sat, tineri și bătrâni, care de care se întreceau să-i dea cinstea cuvenită. Cunoștea grijile și nevoile „bietului țăran“, și neostoită îi era grija de a aduce un strop de alinare. . . Mângăia și sfătuia, lăuda și dojenia, și pe toți la calea cea bună îi întoarcea.

Copiii când auziau de „Părintele“ ieșiau cu duiumul la drum ca să-i sărute mâna și să răspundă întrebărilor lui, ori de învăță rugăciunile și ori de ascultă de părinți. Îi plăceau mai cu osebire copiii, și șăguia cu ei la orice prilej. Până ce într-o bună zi, șaga i se întoarse în pacoste. Venia adecă bietul tata dela biserică; împărțise ca de obicei în toate „pomenile“ în dreapta și'n stânga, și se oprise la sfat cu un parohian. Și de atâta vorbă nu băgase de seamă că un țanc de băiețel îi tot da târcoale. Până ce odată tata se pomeni tras de mânecă: „Da ce astăzi nu-mi dai nimica, *măi* părinte?!“

Și multe aș mai avea de povestit din viața și păteniile tatălui meu dar nu oricui . . .! Mai ales din timpul războiului când justiția și administrația austriacă erau cumulate într-o singură mână, adecă din timpul d-lor *Bezirksvorsteher*, când cele „25 K.K.“ (=25 bote la dos) erau lege și haiducii le executau cu osârdie și fără nici o sminteală...

În fostul județ Sirete era „*Bezirksvorsteher*“ unul Vainarovici, care mai târziu a făcut vâlvă mare în politica Bucovinei. Și norocul tatei că nu apucase a se dușmăni cu domnul „*Vorsteher*“, fiindcă iacă ce fu să se întâmple!

În ziua „iarmarocului“ dela Siret care se ține și'n timpul de față de Sf. Maria Mare, tata dă în oborul vitelor de un mare învâlușag de norod, oameni, țărani și evrei, cari stau în jurul duor inși încăierăți la ceartă. Poveste veche! Un biet opincariu se certa cu un evreu pentru înșălăciune. Evreul zărindu-l pe tata începu a înjura Sf. cruce în tot felul, uitându-se foarte provocător la tata. Tata, om iute cum se afla, străbate prin mulțime, și unde nu miți-l prinde a jupăi pe jupân cu cârja, de-i sburau numai petecele. Ceilanți evrei dau să sară în ajutorul celui bătut. Atunci țăranii făcură zid în jurul tatei și, cât pe ce era să fie o strașnică pâruală, dacă tata, nu și-ar fi ogoit armata, iar fiii lui Iuda văzând ceea ce văzură, prinseră a se văita cât îi lua gura: „Gewalt, der Galech aus Manaster hat uns geschlugen!“ În vaietele lor, s'a adunat întunerec de jidovime și porniră cu toții la d-l. *Bezirksvorsteher* ca să-l părăscă pe tata. Tata, pe alt drum, ajunge înaintea lor la atotputernicul județului și-i spune verde cum și ce.

— Rău ai făcut părinte— zise atotputernicul — dar lasă că știu e eu ce - am să fac! — În momentul acela, cu sgomot și cu răcnet, sosiră și fiii lui Israel. Tata se ascunse în dosul ușii. - -

Și, bietul evreu care încă atât de proaspăt mirosia a ciomag, nici nu apucă să-și vaiete pâra, fiindcă atotputernicul, cunoscându-l după vaietele lui, odată mi-l apostrofă: „Aha! Du bist derjenige, der das Kreuz beschimpft! In Arrest mit Dir und dann 25!“

Parcă suflase într'un pumn de pleavă așa au luat-o cu toții la sănătoasa

A fost o judecată scurtă și miezoasă, o judecată solomonică.

Într'ale gospodăriei tata a fost totdeauna fruntea satului. Era cel dintâi în picioare și muncia cât doi, mai ales după ce dulcea noastră mamă se așternu odihnei celei fără de sfârșit și bietul tata rămase singur singurel, cu patru plozi de copii neîngrijiți.

A fost un tată ideal, jertfindu-se pentru copiii săi mari (parohienii) și mici (noi, copiii lui), până ce, în vârstă de 67 ani, a închis ochii pe vecie în anul 1888, după o cumplită operație, operație care rămase de pomină în analele chirurgiei din Bucovina. Să mărturisească venerabilul consilier Dr. Philipowicz ce fel de martir a fost acest preot valah, care în sudori de moarte, a răbdat, fără anestezie și fără narcoză (de care nu putea fi vorba), operația la cutare os facial. Nu'n carne ci'n os i s'a tăiat și el nici un geamăt n'a gemut! Și mă gândesc, cât de nevolnici sânt criticii cari cred că Ștefan cel Mare al lui Delavrancea e poveste... Iar ultima dorință a tatei? „Să nu fiu îngropat lângă biserică, ci'n mijlocul cimitirului, în rând cu satul meu!“

(Urmează)

Partenie Sireteanu

La mnaștirea Topor Eminovici.

Iscălitura lui Gh. Eminovici, tatăl lui Eminescu

Pentru revista istro-română

Fondul „Andrei Glavina“ (Carnet de depuneri Nr. 994 dela Banca Suceveană) a mai sporit cu 100 lei dar din partea D-rei Coralia Călin profesoară, Burdujeni. — Vivant sequentes!

Visuri călătore

după Hügli

*Culcați pe malul visătoarei unde,
Privim spre ea, cum duce, călătore,
Atâtea visuri tainici din pădure;
Sint mâna cum îți tremură de tare.*

*Pe ceru-albastru trece-un nor în grabă,
Resfrânge apa chipul alb, de spumă.
„In tine-ași vrea prelung să sc-oglindească,
Iubirea mea, ca astfel să ți-o spună!“*

*Mă năpădiau clipite fericite,
Simțind că mâine voi trăi în jale...
Eu nor am fost, în veci mânat de vânturi,
Iar tu, izvorul ce-l resfrânge'n cale.*

Virgil Tempeanu

Bucovineni către Bogdan-Duică)

Stimate Domnule Bogdan!

Cred că vei admite, căci vei fi știind, precumcă ce Ți-a spus „Junimea“ noastră, eu le am pentru D-Ta de mult în inima mea și dacă Ți le-oiu spune acum prin condeiu, împlinesc numai o formalitate, care o și fac.

Așa: Fă lumină în întunerecul, în care lumea, nu numai cea esternă, dară și cea din țara aceasta nu vede cum stăm, încotro mergem și din ce cauze.

Trecutul nostru până la 48 a fost ca cel al tuturor ne-nemți și ne-catolici. Dela acel an, cum știi, ne-a deșteptat, nime altul ¹⁾ decât Hurmuzăchenii, și deșteptarea ei așa ne-au făcut-o că la deschiderea ochilor noștri ne-au deschis o priveliște, ce iarăși ea la rândul ei ne deschise inimile, să dorim a ne îndulci de ea. . . .

*) Vezi „Făt-frumos“ An. V 1930, 94.

¹⁾ Deci nu abia Ardeleanul Aron Pumnul, d-le N. I. Rusu (v. „Făt-frumos“ 1929, 128-129)!

Dela acel an încolo, ochii și inima noastră erau spre Hurmuzăcheni: ei ni erau Vlădică și autoritate bună, ei ni erau „Delphi“ în toate Preoți de toate treptele, boieri, țărani, la ei mergeau să le arete drumul pe care și cum să meargă, ca să rămână în acea priveștițe, ce ei ne-o deschiseră . . . ba, îmi aduc aminte, că și împiegații superiori publici, atât administrativi cât și județari, până și Șefii țării Bach și Henniger, veniau la dânsii, de se consultau în multe de ale țării și poporațiunii ei, care pe atunci nu era în Bucovina ținută de „politică“ alta, decât cea românească.

Să spun, că dacă veniră Cogălniceanu, Negre, Alexandri și Bariț, se ventilară²⁾ în casa Hurmuzăchenilor și cu concursul lor desbativ și chestia tuturor Românilor?

Influenței autoritative a Hurmuzăchenilor fu silit și vlădica Hacman să cedeze căci totul, cum zisei, se afla sub influința lor.

Însă, de colo, dela Lemberg și Viena câștigă ori căpătă Hacman indemn și sprijin să paralizeze curentul Hurmuzăchean prin ce chipuri va putea. Și care putu fi acel chip lui, ca Vlădică, cel mai lesnicios, decât a unelti, parte cu promisiuni și parte cu amenințări asupra preuților, întru a-i detrage dela Hurmuzăcheni și prin ei dela boieri și dela ceealaltă inteligență națională? Cu bătrânul profesor Popovici, ce trecea de o autoritate savantă în dieceză și pe lângă alții și Metropolitul present, slimui și unelti acea detragere.

Lasă, că prin acele uneltiri și slimuiri astăzi sântem aruncați bisericește într'un abis din care nu ne-om mai putea reacăța; dară prin apostazia-ne de Hurmuzăcheni am scăpat toate vâsele — și naționale, și culturale, și politice — din mână și biata-ne barcă ne-o mân vânturile străinismului încotro vreu.

Iată cine a mușcat în mărul oprit: preuțimea! Iată cine a încelat-o: Hacman cu unii puțini, între carii însă și Metropolitul present.

Cine ne-a readuce iarăși în Edenul, în „priveștița“ Hurmuzăcheană, „Concordia“? Astfeliu, cum este până acum organizată, nicicând! În cler, cu capul lui slab și căpitenia-i destrăbălată nu-i nici acum speranță. Sus și jos numai vorbă sacă e: „păstoriul își pune și sufletul pentru oi“ — în faptă, sufletul oilor pentru păstoriu. „Totul pentru națiune“ — în [gură, iar în]³⁾ faptă to ego materialistic și națiunea pentru el . . . Găsit-ai poate că-i altfeliu?!

²⁾ Citește: se ventilă.

³⁾ Pasagiu întregit de noi, scrisoarea fiind la colț ruptă.

Boierii, aproape pe zi ce merge, se duc de-a tumba, — cine mai rămâne nedependent? Învățătorii? Da căpitani districtuali și Senatul școlar, ce-s!!

Aceste spunându-le eu aice, fărșesc: Numai încă în lumina ce-i aprinde-o D-ta fără nici o crutare, și aceea, dacă ea va ajunge și în catumele poporului, am sperare că deși nu îndată, însă nu târziu, el, poporul va sili pre cler să-i fie ce trebuie să fie și de mai este o scăpare pentru noi Românii din Bucovina, numai în acest chip va fi.

Ajute-Ți Dumnezeu! și Ți-i face un monument de aur în inimile noastre și ale urmașilor noștri

sălutare cu stimă

2/11 n 94

Iraclei (= Porumbescu)

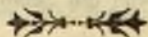

Din sat¹⁾

Șede mândra'n podul șurii,	Și-i desmiardă sânul moale
Dragu-i fură mierea gurii,	Și-o pândește'ncet la poale . . .
Și de mijloc o cuprinde,	Și — dar vouă ce vă pasă
Și-o îmbată, și-o aprinde . . .	Cum fac oamenii pe-acasă?

† Adrian Forgaci

¹⁾ Din ciclul Din sat, de regretatul Adrian Forgaci (mort la 10 Mai 1905 în vârstă de abia 27 ani) un real talent și, în buna parte, emul al lui Coșbuc. Publicarea acestei postume a bucovineanului A. Forgaci o datorăm D-lui Filimon Taniac (Suceava).

Ce ne scriu frații noștri din Istria¹⁾

Și dragi moi priateli acmo n-avem
 ni cacar Prevt ni misa ni Prevt
 Nego Mușat va rugam ne sa na
 ăni Prevt tremeteț delavoi/
 Prla oči veri domnu
 cu voi și cu voștra Mul'are
 M. Turcovič

Și draghi moi priatel' acmo n-avem nicacov prevt; ni misa
 ni prevt. Nego mușat va rugam ne ca na ăni prevt tremeteț dela voi.

Prla oči veri, Domnu cu voi și cu voștra mul'are

M. Turcovič

TRADUCEREA:

Și dragii mei prieteni, acum n'avem nici un fel de preot;
 nici slujbă (liturghie), nici preot. Încât vă rugăm frumos să ne
 tremeteți un preot dela voi.

Până la sosirea (D-voastre) aice, Dumnezeu cu d-voastră și
 cu soția d-voastre

M. Turcovič²⁾

¹⁾ Vezi scrisorile istroromâne din „Făt-frumos“ An. IV 1929, pag. 29 și 69.

²⁾ Mate (= Matei) Turcovič din Jeian, despre care vorbiam în „Făt-frumos“ An. III 1928 pag. 7-8.

Drumuri cirebire

Carnet istro-român¹⁾

24 August 1927: Bârdó

Aceleași ofilite livezi de perji, aceleași căsoaie de piatră, printre cari ni-i dat să auzim atestarea istroromână a verbului sufla, în singura „locuție“ care-l mai păstrează²⁾ și care, orcum, îi garantează . . . viabilitatea, — și sântem iarăși în drumeagul dinspre Bârdó. Și fiindcă oriunde s'a oploșit sămânță slavă, berdo se cheamă de al (chiar și între Huțanii Bucovinei, un Berdo de cam 1.200 metri, face cumpăna apelor dintre Ceremușul-alb și Putila), iată-ne acum în fața dâlmei din vârful căreia, ascunsă în verdeața copacilor, ne îmbie sveltul campanile (turn-clopotniță) italian al bisericii din Bârdó.

— Turănu de Bîrdó (= Turnul din B)! — măhăiește Cârțulici.

Urcăm străjuți de tufani. O largă ogradă, cu heiuri și căsoaie mari, ne ia în primire.

Te-ai crede în cuprinsul unei mănăstiri; și totuși te afli numai la casa parohială din Bârdó, la curțile acestei case parohiale. Iar o asemenea lărgime, e prea vrednic lucru ca să fie stăpânită de dârza învârtelire a unui uriaș de stejar ca acesta, care-și pornește rădăcina din vre-o trei-patru veacuri rămase în urmă. Ce mai graiu cirebir, curat și viguros, o fi răsunat cândva sub foșnetul frunzelor lui! Dincolo, un ulm, coleg de longevitate al gorunului. Și dintr'odată, ca de obicei în fața acestor veterani ai codrului cari, deși vin din timpuri străvechi, totuși viază — încerci iarăși miragiul de senzație de a fi apropiat atât de palpabil, atât de aievea trecutului . . . Preludiul intrării noastre în această cetate a Bârdó-ului e deci cât se poate de bun.

Dar sântem curând descoperiți și dați pe mâna firavului părințel Miha(=Mihai) Planinšek, care numai a paroh nu arată. De față e și simpaticul părinte profesor Dr. Ivan Tul. Cum am căzut cu drumul drept în toilul amiezii, suntem duși cu alaiu pe urma unor minunate mirodenii culinare. Masa ni se așterne chiar în bucătărie, unde indispensabila „perpetua“ (=menajeră) a celibatarilor bisericști, se sufocă de pălălaia plitei. O bogăție de masă care nici nu mai are nevoie să fie augmentată cu merindele unor drumeți ca noi.

¹⁾ Continuarea paginilor din „Fat-frumos“ 1930, 132—141.

²⁾ Cf. S. Pușcariu, Studii istroromâne III 135.

Dincolo, la mescioara din ungher, ospățul lui Cărciu. Îndosit la spatele fetelor bisericești, hainul de el, începe din nou a-și etala meșteșugul actoricesc, mimând ultra-elocvente ochiade dinspre Sfinția-Sa părintele paroh înspre opulenta „decle“ (= bucătăreasă): o întreagă Veneție de imaginare punți arcate. Situație destul de dificilă pentru noi, de a urmări, aice interesanta conversație (în nemțește) cu Păr. Tul, și colo de a-ți stăpâni diavoleasca bucurie de monoloagele mimice ale histrionului Ioje Cărțulici, de a nu fi vădit de complicitate teatrală. Ba la un Ponte di Rialto al lui Cărciu, spaima noastră nu e proastă, când Păr. Tul se întoarce cu garafa de vin înspre Cărciu, și, cât pe ce, să-l surprindă în flagrant delict. Cu Cărțulici, Păr. Tul vorbește croatește; dar are omul ista un timbru al vocii atât de metalic, încât parcă nu croatește ar fi vorbit. Și orcât de ispititoare ar fi nevinovata blestemăție a lui Cărciu, ospitalitatea, omenia acestor oameni biruie: Ne smulgem așadar din mrejele Cărțulicești și avem acum luare-aminte numai pentru mesenii noștri. Aflăm că Păr. Tul a făcut azi slujbă în biserica Letaiului cu hramul Sv. Iuri și Sv. Bertoldo. Cum tot noi, zi de zi și ceas de ceas, o auzim pe Signora Emilia Rotta din Susn'evița turnuindu-și copiii cu: „O! Bertoldi!“ (=Uf, dracilor!) avem dreptul să ne mirăm de existența unui svet (=sfânt) Bertoldo. Și iarăși aflăm că Păr. Tul i-a îndemnat azi pe Letaieni „să se poarte bine cu profesorul român venit la ei ca un frate“ . . . Te întrebi: Această simpatie a Părintelui-profesor Tul pentru Români e de atribuit, poate, prieteniei oficiale (vai, atât de oficială!) dintre România și Iugoslavia? Nu! Sfinția-Sa are și mai vechi legături sufletești cu Românii. A fost preot militar în armata de ieri a Austriei; a consolat nu numai Croați și Cehi, ci și soldați Români robiți lui Franz Josef! . . .

Și cum, pe măsură ce garafa de vin se golește, cordialitatea convivilor crește, simțim nevoia de a descoperi apropieri și mai strânse, și le găsim în faptul că, între toate popoarele romanice, cel mai intens contact cu Slavii l-au avut Românii. Iar într'un quasi-toast dela ridicatul mesei nu vom uita să amintim că ospitalitatea pare a fi tradiție în casa parohială din Bărdo [o amintește doar și Ioan Maiorescu (Itinerar 1874, 55-56) pentru ziua de 29 Iunie 1857] și că o atât de frățească recepție răsplătește toate blestemățiile unui Flegar, de unanimă urâtă amintire (vezi I. Popovici, op citat I 4).

Bine înzdrăveniți o pornim deci la lucru. Întâia luare-aminte ne-o țintuiește iarăși superbul turăn (=turn-clopotniță) cu patru caturi, dintre care cel de sus poligonal, iar cele două de desuptul lui, cu ochioase ferești arcate. Acelaș masiv și pitoresc arc de cetate medievală se repetă în poarta catului de jos. Iar acest cat-parter, trunchiu de bază al turnului și suport al micilor etaje suprapuse e din nou cetate; ba în mica-i ferestruie, ca un meterez, o „macăcule“ (=un săcăluș, un treasc) cascadează o gură ca de tun. Deasupra porții, pisania turnului: Erectum | A Fodamentis | Sub Parrocho | Georgio Pezulich | Anno Domini 1782. |

Alături biserica, disproporționat de mică, și mai mică, parcă, din pricina pereților ei năpădiți de iederă. Deasupra ușii urma unui cadran, și dânsul evocator de vremuri mai bătrâne. Întrăm . . . pe urmele unui șoricel care chiar adineori s'a furișat înuntru. Ecoul pașilor noștri răsună cu o stranie nuanță de polifonie.

Biserica are trei altare; e deci în formă de cruce. Ochii ți se prind repede de o lespede funerară, din fața altarului principal. Stema vulturului cu ostea vestește lăcașul unei familii aristocrate, iar inscripția cuvintează: D. O. M. (deci: Deo Optimo Maximo) | Dilectis Coniugi. D. Mag. | Dalenae. Natae De Leo | Obiit Anno 1635 Die 4 | Iunii et Cata ae fili(ae) vir et | Pater maestus Petrus | Franc(iscus) Bagni, posuit. | — adică: „Inbitelor (sale): Soției Jupănesei Magdalina, născută din Leon, prestăvită v-leat 1635 ziua a patra a lui Iunie, și fiicei Catalina, le-a pus (acest epitaf) întristatul soț și tată Francisc Bani“.

O pornim acum ca copoi pe urma inscripțiilor! În altarul stâng epitaful: Ossium quieti | perpetuae | Capellae huius benefactorum | Populi pietate unanimi | Tumulus iste positus est | Anno DNI MDCCXVIII. | adică:

„Întru veșnica odihnă a osemintelor binefăcătorilor acestui hram, așezatu-s'a această gropniță din cucermea întregului norod în anul Domnului 1718“. Dincolo, în fața pristolului din dreapta, o lespede care pomeneste numele L'ubicichî, nume atât de frecvent între Cirebiri: Sepulchrum hoc fieri | Posuit Familia Glubich. | De Gro [b] nico Ad 1725 | — adică: „Această gropniță a pus să se facă familia L'ubicichî din Gromnic la 1725“. Și iarăși alte mormințele pe supt aceste bănci ale rugăciunilor

catolice, — călceate'n picioare și mâncate de nu se mai cunosc. Ba da! O lespede se înfățișează cu aidoma acel cosiru și acel sapunu pe cari le văzurăm aieva, și chiar astăzi, la cmetia (= gospodăria) lui Banasera — (Și ce bine-i că umbli cu ochii deschiși, uneori chiar în silă deschiși, fiindcă aice de atâtea ori adâncurile sufletului stau să te fure!). E acesta deci mormântul unui cmet (= gospodar) - țaran, înfățișându-l simbolic prin atributele lui: sapunu și cosiru. Dincolo în cealaltă lespede, semnul simbolic al meseriei celui mort îl descifrăm numai cu ajutorul ciceronilor noștri bisericești: un „caliciu“, un dublu potir cu o roată de plăcintuță ca o mică lună, deasupra; e potirul Sfintelor Taine cu Sângele și Trupul Domnului — deci mormântul unui preot. Și acum răsplata târâtului nostru în brânci: iarăși o piatră de mormânt cu caracteristicul sapunu și cosiru — și cu inscripția (jumătate italiană și jumătate croată) ANTONIUS CLAGNAC, așadar un strămoș al lui Ive Clan'aț din zilele noastre, țaran și dânsul ca și Ive al nostru!

Și te gândești: câte, câte urme cirebirești ar mai trebui desgropate din arhiva parohială de aice și de aiurea. Lucru pentru care însă noi n'avem timp, când atâta cirebirie vie ne dă zor s'o luăm aminte. Și tocmai cătră dânsa grăbim acum. Iar clopotele Bârdănoane, chiar în clipa aceasta pornesc a zvoni cu o atât de sonoră gălăgie, de parcă nu a pogrebanie, ci a biruință și a bucurie ar suna; — prilej binevenit pentru părintele Tul de a ne informa că unul din clopotele Bârd-ului ar fi străvechiu, mai bătrân decât biserica chiar, venind dela o anumită biserică Sv. Ivan i Pao, care s'a izărit pe vremea împăratului Iosif al II-lea. Actuala biserică din Bârdo — adauge lămuritorul nostru — cică datează din anul 1665 și a cuprins probabil, locul unei vechi fortărețe militare.

Dar din atâtea uși și ferești ale caselor „parohiale“ ne ațintesc acum zeci de ochi și de capete. Sunt printre ele și senine chipuri femeiești, ba chiar și buclate căpușoare de copii. Dus-ăi deci toată „mănăstirea“ de adineaori! Ba printre bărbații cari au curajul de a ne întimpina, se întâmplă a fi și Fran'e Pețulichi din Bârdo (un strănepot, poate, al parohului dela 1782, pomenit în pisană clopotniței de aice). Cârțulici îl cunoaște bine, știindu-l meșter în ale cântecului. Il acostăm cu sârg și nu mai are 'ncotro. Iată-l revenind cu volarițele (polifonul fluier îngemânt pe care noi îl cunoaștem de acu patru zile, dela Moșul Toni Stenta din Susn'evița) — și cu sopelele mici (rusticul oboi, a cărui fugi-

tivă cunoștință o făcurăm ieri în Sucodru, la Martin de Ive Soldatichî). Dar de data aceasta am dat nu numai peste mult-râvnitele noastre scule lăutărești, ci și peste un maestru al lor. În cât îl privește, bădica Pețulichî nici nu se prea lasă mult rugat, ci odată prinde a țarlăi o horodincă în stilul celor notate de T. T. Burada, dar cu mult mai multă și foarte sculățică fioritură. Lumea dă năvală buluc. Picioare, mâniuri, ochi fredonează ritmul danțului. O singură scânteie dacă sare în focul ista, o singură îngânare de începătură a jocului, și — cumințenia „mănăstirească“ a acestor locuri ar pârăi de i-ar merge petecile! Ba lelița cea „bircaste“ (= cu părul creț) de colo, care de mare grabă și-a uitat și „fațolu“ (= testimelul), joacă până și cu sfârcul cărlionților. Noroc că într'un ceas ca acesta se apropie sfînțiile lor, obrazele bisericesti! Iar cea mai desăvârșită domolire a răpegiunilor, tot noi — și chiar pe nevrute — o scoatem la iveală: aparatul fotografic, în fața căruia înlemnesc acuma cu toții, de ți-i mai mare necazul că nici nu mai ai ce fotografia. În adevăr, mare proclețenie de meșteșug mai e și fotografiatul ista, ucigător a tot ce e mișcare și adevărată viață! Și ne trebuie iară destulă bătaie de cap și de . . . , pentru a putea alcătui, ia acolo, o biată grupă fotografiabilă, prezidată de părinții Tul și Planinșec.

Ne mai rămâne acuma să punem mâna pe fluierașele lui Pețulichî. Lucru cam greuț, după ce ele chiar adineiori s'au dovedit așa de vrednice și așa de trebuitoare. Se pare că de geabă mai insistăm. Dar, în cele din urmă, mai stăruind și cei doi oameni ai bisericii, uneltele ispitelor lumești ajung totuși pe mână mirenească, în preț — ne asigură cei de față — foarte bun . . . pentru badea Pețulichî: 20 lire sopelele și 30 lire volarițele, acestea aflându-se a fi dintr'un lemn prea rar și scump. Oamenii iștia ne cred de bună seamă chiaburi-nebuni, și habar n'au că noi ne-am rupt acum tainul de pe două-trei zile . . .

Ușurați la chimire și înaripați la picioare de bucuria multelor noastre izbândiri de astăzi, o luăm la drum înainte. Dar amfiteatrul panoramic unic de largă, ne țintuiește iarăși locului. O clipă dominăm și noi, ca acest semeț campanile (purător chiar și de ceas), tărâmul cirebir. Și cam avea dreptate fericitul Ioan Maiorescu (Itinerar 1874, 52) să spuie că „Berdo e meziupuntul teritorului român de sub Monte-Maggiore, și pozițiunea lui cea înaltă,

mai ales dela biserica și casa parohială, adunate a ochia cu o că-
ntătură tot pământul locuit astăzi de Români, și a-ți întipări în
memorie figura locului.“

(Urmează)

Leca Morariu

FOLCLOR

Sfânta Vineri

Cic'a fost odată o fată ce lucra și Vinerea. Într'o Vineri, când
imbla prin sat și chema lumea la șezătoare, 'ntâlnește-o babă gâr-
bovă.

— Bună ziua, mătușă! —

— Bună să-ți fie inima, draga mătușăi. Da ce faci șezătoare
tot la tine? Fă și la mine. Sânt singură și mi-i ținea de urit. Vină.
Ai s'auzi povestea cănepii. — Își ia fata o chită de fuior și două-
sprezece fuse și se duce cu baba.

Ajung ele la o casă mică, se pleacă și se bagă 'năuntru pe
brânci. Fata s'azăză pe laiță și 'ncepe-a toarce. Baba-și trage un
butuc la gura cuptorului, și 'ncepe-a-i spune povestea cănepii:
cum o sameni, o plivești de buruiene, o zmulgi, o topești, o torci, o
țeși și o chinui pân'ce putrezește.

Dela o vreme fata aude-o duhoare și bagă de samă că baba
pârpălea pe jăratie un copil. Începe-a-i clănțani dinții de spaimă și
dă să se cărăbănească. Da baba, era, mări, Sfânta Vineri.

— Stăi draga mătușăi

Că vâsla în ușă-i! —

Un șoarece de subt laiță îi face loc atunci să iasă pe borta lui:

— Ță-ță-i, fată frumoasă,

la-ți furca și fugi acasă! —

A zvârlit fata furcă și fus din mânuri și s'a opintit de-a ieșit
afară pe borta șoarecului.

Da Sfânta, sus pe chilug, și:

— Huzup chiuă și chilug,

S' ajung fata s'o mânânc! —

Și fugia baba de crăpa pământul. Fata însă, era amu departe
și tot cotilia, așa că baba trecea în fugă fără să se poată opri la
cotitură, și iar rămânea în urmă. Pe 'ndreptul casei, baba mai s'o
ajungă. Atunci fata prinde-a răcni: — Of, mamă! Deschide ușa că
crăp! —

Iese mumă-sa afară și prinde-a bate baba cu cociorva.

Iar baba înturnându-se: — Să mai încerce a chinui cănepa'n
ziua mea, și-a vedea cum a mai scăpa! —

(Auzită dela trișcarul Iordache Miron în vârstă de 65 de ani, din
Mitocul Adâncatei jud. Dorohoi)

de

Petru Iroaie

De-ale Administrației

Revista noastră a mai primit următoarele daruri: 480 lei dela d-l Antonio G. Cozzi, Baltimore (America); 200 lei dela d-l Dimitrie Lumiceanu, Chișinău și 50 lei dela d-l Traian Snijec, vicedierctor la Institut. „Glasul Bucovinei“ Cernăuți. — Onoare generoșilor ctitori!

Recenzii

I. E. Torouțiu, H. Heine și Heinismul în literatura românească, București 1930, 251 pagini cu numeroase și pitorești ilustrații, pr. 100 lei. —

După prețioasele monografii despre *Carmen Sylva* (1924), *Kant* (1925) și *H. Sudermann* (1930) în românește, harnicul nostru compatriot, d-l prof. I. E. Torouțiu ne dă acum o amplă monografie de acelaș gen, despre Heine.

Merituosul popularizator de literatura germană (căci d-l Torouțiu ne-a mai dat și traduceri din Hebbel, Grillparzer și Anzengruber), stăruie într'un mare capitol asupra traducătorilor și traducerilor din Heine în românește. E aici, alături de justă apreciere, o uimitoare bogăție de informație bibliografică; informație care vădește migală și muncă de pasionat cercetător literar.

Original și — evident — după cele mai recente izvoare informat, e capitolul despre viața, și d. ecoul general al operei lui Heine — „heinismul“, cum îi zice d-l Torouțiu.

Deci: O importantă contribuție științifică, de care nici un istoric-literar nu se poate dispensa. Ca să ilustrăm lucrul cu o dovadă: Ni se reamintește până și un contact al lui Grigorie Alexandrescu cu Heine, — fapt atât de puțin știut de istoria literară românească!

Al. Criță

Multe și mărunte....

I. Creangă — secul! — Telegraful din București (1883; 27 și 30 Aprilie) critică. Transilvania, din Sibiu reproduce (1883, p. 98): „Câteva scrieri ca ale lui Slavici, Creangă, Ganea nu prezintă alt interes decât puritatea limbei; țeșetura lui (sic) e mediocră. Toți aceștia spun nimicuri¹⁾ într-o limbă frumoasă. — Scrise un Konaki (pseudonim) și reproduse G. Barițiu!

Gh. Bogdan-Duică

Ziarul „Bukowina“ 1863-1867. — Lămurim acum nedumerirea d-lui G. Baiculescu din buletinul „Mihai Eminescu“ An. I 1930, 81 (întregind și repertoriul bibliografic Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu, Publicațiunile periodice românești): E vorba de ziarul Cernăuțean „Bukowina“ ziar oficial („Landes- und Amts-Zeitung“) publicat și redactat de Ernst Rudolf Neubauer și apărut An. I 1862 Nr. 1-148 (cu suplimentul dominical: „Sonntagsblatt der Bukowina“ 1862 Nr. 1-13, 104 pagini); An. II 1863 Nr. 1-144; An. III 1864 Nr. 1-224; An. IV 1865 Nr. 1-151; An. V 1866 Nr. 1-147; și An. VI 1867 Nr. 1-155. Din 1868 apare apoi cu titlul „Tschernowitzer Zeitung“.

Solicitudine italiană pentru Istro-Români. — Și iarăși ne putem bucura că un nou distins intelectual italian se vedește amic al fraților noștri din Istria. E d-l Mario Ruffini, cu binișor-informativul articol I Romeni d'Istria în revista „Augustea“ (Roma) An. VI Nr. 15 din 15/8 1930. — ... Decât am preferi ca acest fel de informații să ne vină din cunoașterea empirică a lucrurilor; nu din paginile învechite ale altora! Pentru un Italian, jertfa descinderii la fața locului cirebir nu poate fi prea mare. Iar învinuirea — de altfel cam justă —, cuprinsă în cuvintele „indifferența dei romeni liberi per i loro fratelli occidentali“, și ridicată de cineva care ar fi înfruntat truda unui descălecat istroromân, ar avea, parcă, mai multă greutate... Las' că atunci s'ar evita și informațiile perimate și false; d. p. că pentru Jeian „la stazione ferroviaria più vicina per Fiume... è Sappiane“! Nu! Stațiunea dela care turistul antrenat, în voie bună (chiar și călare), poate ajunge la Jeian, e Giordani. Ba Jeianenii izbutesc să-și coboare chiar și carele încărcate cu cărbuni peste Giordani, la Abbazia și Fiume.

¹⁾ Și cu toate precizările, unui G. Ibrăileanu, câți invalizi intelectuali din zilele noastre (1930), nu sunt gata să reediteze critica celebrului anonim dela „Telegraful“ și „Transilvania“ anului 1883! — (Nota redacției „Făt-Frumos“).

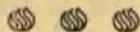
Un Jeiănean îmi povestea (în 13 Sept. 1928): „Mai anche n-a fost ăn Jeiăn cala de voz, pârla n-av svitu vișe creșit. Ȃmnat-av omiri pre stiza și cali a purtat pre sire cărburi. Pac acmoce av țestele po-facut și tragu cu vozurle“ (vezi Leca Morariu, Lu frați noștri 146). Cercetarea bibliografiei cirebire mai proaspete l-ar fi scutit pe d-l Ruffini și de alte greșeli. Dacă dădea atenție informației din cit. Lu frați noștri 159: „An Jeiăn ăs 20 mul'er din Mune“, atunci nu risca afirmația „I solî abitanti di Seiane sono endogami“. Pentru micul Jeiăn, de 100 case (casa Nr. 100 e. a cizmarului Iandre Pelosa), numărul de 20 femei slave din slovenul Mune e destul de considerabil, ca să nu mai poată fi vorba de endogamie. Nu mai insist asupra altor afirmații ieftine, ca: „Le superstizioni e gli usi istororomeni sono molto simili a quelli dei Cici e degli Uscocchi“, sau că pocernenca femeilor Jeiănene „ha la forma degli abiti femminili ungherese“. Inconvenient și mai grav însă e că informatorul despre Istro-Români după alții (după un izvor slav de data aceasta!), d-l M. Ruffini deci, menține în textul său italian ortografia croato-slovenă a informațiilor sale, scriind d. p. facolu (= basma, testemel) în loc de italianește fazolu (românește fațolu); oplec în loc de opleci (vezi Lu frați noștri 104: oplecile); bicvi în loc de bicîvi (= ciorapi, colțuni); pocârnenca în loc de pocernenca (Lu frați noștri 114); carza în loc de it. zarsa și român. țarsa (Lu frați noștri 87) ... De toate insuficiențele acestea era mântuit cine descindea el însuși printre interesanții Cirebiri. Și ne place a crede că viitoarele articole cirebire ale d-lui M. Ruffini și... ale altora..., ne-or face dovada că Istro-Românii pot fi real cercetați și de comilitonii noștri italieni.

Leca Morariu

Cronică

Ni se pângăresc chiar și monumentele istorice! — Frumoasa inscripție votivă a turnului Sf. Dumitru (Suceava), o mai rară piesă de pisanie ctitoricească (înfățișând capul de zimbru cu grumaz cu tot), a ajuns să fie bombardată cu bolovanii desmățului unor indivizi cari ... nu pot avea nici o tresărire pentru numele Petru Rareș și Alexandru Lăpușneanu. Inscripția, expusă în fața unor case ale foburgului sucevean, a îndurat grave, stricăciuni. Cine va fi harnic să salveze ceea ce ne-a mai rămas? Care Primărie a Sucevii? Sau care Comisiune a monumentelor istorice?

Iarăși literatură valahă în italianește! — Școala lui Claudiu Isopescu al nostru continuă! Continuă cu toate neglijările și răs-triștele pe cari — știm noi — le îndură acest crainic al sufletului românesc în Italia, din partea analfabeților „culturali“ ai zilelor și meleagurilor noastre. Ne sosesc deci, proaspete, alte traduceri din Iorga și Liviu Rebreanu, sau, adecă din L. Rebreanu și N. Iorga: *Ion-ul* lui Rebreanu tradus de d-na Agnesina Silvestri-Giorgi și *L'ultima delle Dee* de N. Iorga, în traducerea d-lor G. Lupi și A. Cotruș.

Și totuși e mereu vorba de suprimarea bugetului pentru conferențiarul român dela Universitatea din Roma!.. Dar nici vorbă nu-i de suprimarea trândăviei celui „atașat de presă“, pe care de doi ani de zile îl tot îndopăm alături de găștele Capitolului...

Al. Lupu

† Aristide Demetriade. — A. Demetriade n'a fost numai un protagonist al scenei românești, un elementar creiator al lui Hamlet și al lui Vlaicu-Vodă, n'a fost numai un cizelator unic al stihurilor (mai rar cineva care să știe oferi atât de elegante jerbe de versuri), — ci-a fost unul dintre artiștii noștri cu adevărat culti; și lucru și mai rar, mai dispunea încă și de acea cultură a inimii pe care toate academiile lumii n'o pot învăța. Deaceia noi îl vedeam atât de sus peste semenii săi, și tot deaceia, ca și P. Liciu și C. Belcot, A. Demetriade nu s'a sfiit să înfrunte drumurile de cucerire prin România subjugată, mult înaintea marei răfuiei (1914-1918) de generală izbăvire. Așa l-a cunoscut mai întâi, Bucovina. Iar Bucovina pribeagă din anii 1914-1918 a avut de atâtea ori prilejul să fie și umilită, și înduioșată, și mângăiată prin inima de aur a acestui frate bun. Este oare cineva dintre cei ce în cele mai negre zile au avut fericirea să-l cunoască și care să nu tresară astăzi de fulgerătoarea știre a morții lui?

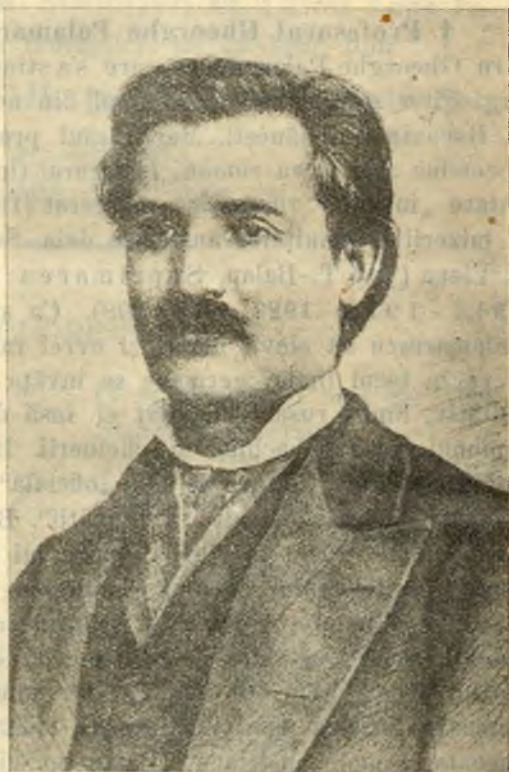

Destoinicie bucovineană. — Acțiunea editorială a Institutului de arte grafice „Bucovina“ dela București înseamnă și dânsa un triumf al expansiunii pe care intens-culturala Bucovină știe oriunde să și-o cucerească. Iar desăvârșita izbândă nu poate fi decât de partea harnicului nostru compatriot (și distins cărturar) d-l profesor I. E. Torouțiu, care concurează astăzi cu așa succes cele mai mari case de editură (de îndoielnică românită!) ale Capitalei.

Iarăși monument-Eminescu? — De mult și de multe ori m'am pronunțat împotriva „monumentelor-Eminescu“ — câtă vreme nu avem încă monumentul operei și biografiei lui, și câtă vreme monumentele, — pardon. busturile-Eminescu, pe cari le avem sunt așa cum sunt. Și nici cel al d-lui Hette expus (și premiat!) deunăzi

la Cernăuți nu e altfel! Nu e nici ceea ce-i putem cere unui simplu meseriaș: un bun portret plastic, și nici ce trebuie să-i cerem unui artist: un portret plus o sinteză oarecare a subiectului înfățișat (Eminescu) — deci cam așa ceva ca ceea ce-a realizat D. Paciurea cu al său Beethoven ori chiar cu Marte-le său, deși Marte nu apucase să se fotografieze ca să-i cunoaștem portretul. . . Eminescul d-lui Hette mai e apoi tehnicește atât de „progresat“ (s'a zis că „ține cumpănă dreaptă între primitivism și lustragism“, lustragismul fiind de când cu marmora de Paros, iar primitivismul datând dela Rodin înc-oace), încât nici nu face de Eminescu; mai curând de I. Minulescu. Și totuși una-i Rodin și alta Hette! Iar Eminescu să fie fericit că deocamdată primăria Cernăuți nu i-a putut găsi un locușor în piețele Cernăuților.

M. Eminescu

după coperta Familiei din 1889 — do-
vadă că la 1889 știam cinsti memoria lui
Eminescu mai bine decât astăzi

Postscript. — Coincidență stranie. Distinsul cărturar Gh. T. Kirileanu ne scrie cu data 10 Oct. 1930: „În loc de statui ca aceea care se vede nedescoperită încă în fața Universității din Iași, cu

cât mai folositoare sânt știrile adunate de Dv. și studiile pe care le-ați început asupra vieții lui Eminescu“. (E vorba de buletinul „Mihai Eminescu“)....

† **Profesorul Gheorghe Palamarescu** — Iar neuitatul nostru Gheorghe Palamarescu, care s'a stins denăzi (24 Sept.) în Viena urgisirilor sale, e și dânsul unul din nesfârșitul lanț de martiri¹⁾ ai Bucovinei românești. Martiragiul profesorului Palamarescu, care a condus acel liceu român, inaugurat (în Dec. 1916) la Suceava de cutare „invazie“ rusească, a sângerat (1918) doar de toate umilirile și mizeriile temnițelor austriace dela Suceava, Cernăuți, Lemberg și Viena (vezi T. Balan, Suprimarea mișcărilor naționale... 1914 - 1918, 1923, 207 - 208). Ca și când vina ar fi fost a lui Palamarescu că elevii nemți și evrei fură eliminați din acel liceu și că în locul limbii germane se învăța la Suceava franceza și, facultativ, limba rusă. S'au aflat ei însă destui k. k. patrioți Suceveni (spionul Aron Schachner și chelnerii Hermann Kirmayer și Adolf Seidmann) cari, alături de vina „oficială“ a directorului Palamarescu, să mai iscodească și alte „vinovății“. Ba alături de chelnerii Sucevii a mai ridicat mărturie asupra lui Gh. Palamarescu și „profesorul“ Ion Costeniuc, zis apoi Costinescu, și ajuns azi chiar Lucian Costin și mentor cultural și științific al Banatului! Ponegrindu-și colegii, acest Costeniuc se desvinovăția în fața baionetelor austriace zicând despre alde Gh. Tofan, Gh. Palamarescu și alții: „toți se năpustiră asupra mea (Costinescu), ridiculizându-mă din cauza sentimentelor mele austriace“ (Balan op. citat 206)....

Și totuși cel dintâi care ierta trecutul, fu apoi bunul Român Gh. Palamarescu, directorul unui adevărat liceu românesc: „Aron Pumnul“ dela Cernăuți. Dar neiertător rămase trupul zdruncinat de suferință. Bolnav de moarte, (în vârstă de abia 53 ani) și-a căutat nădejdea în știința Vienei Hăinia sorții a vrut însă ca și de astă dată aceeași Vienă să-i fie fatală. A rămas pe totdeauna într'un cimitir al Vienei. Unui biet dascăl al școlii românești nici mângâierea de a ajunge un pumn de țarnă a României sale nu-i poate fi dată... Dar peste amintirea lui Gheorghe Palamarescu se aștern flori cari nici nu caută morminte...

Leca Morariu

FĂT-FRUMOS

Revistă de Literatură — Artă — Știință — Viață socială

Redacția și administrația: SUCEAVĂ str. Lascar Luția Nr. 1

Țare (rar dar temeinic): tot la două luni

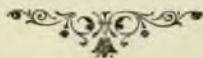
ABONAMENTUL (achitat anticipativ !)

În Țară: 200 lei pe an

În Străinătate: 500 lei pe an

CUPRINSUL:

Leca Morariu	O prăznuire ca mai rar alta
V. Tempeanu	Strămoșii (Versuri)
Gh. Bogdan-Duică	Tăutu — Beldiman — Negruzzi
G. Voevidca	Epigrame (Versuri)
† Constantin Morariu	Procesul Țrboroasei (Pag. inedite)
Partenie Sireteanu	Familia Sireteanu
* * *	Pentru revista istororomână
V. Tempeanu	Visuri călătore (trad. din Hăgli)
Iraclie Porumbescu	Scrisoare (1894) către
	Gh. Bogdan-Duică
† Adrian Forgaci	Din sat (Versuri)
* * *	Ce ne scriu frații noștri din Istria
Leca Morariu	Drumuri cirebire
Petru Iroaie	Sfânta Vineri (folclor)
* * *	De-ale administrației
Ți. Criță	Recenzii
Gh. Bogdan-Duică și	Multe și mărunte . . .
Leca Morariu	
Ți. Lupu și Leca Morariu	Cronică

Bibliografie

- G. T. Nicolescu-Varone, *Jocuri românești necunoscute* (cu un indice al jocurilor populare) București 1930.
 G. Ibrăileanu, *Privind viața*, București 1930.
 C. Kirițescu, *Porunca a zecea*, București.
 P. Nemoianu, *Sârbii și Banatul*, Craiova 1930.
 Virgil Tempeanu, *Fr. Grillparzer, Medea* (trad.) Fălticeni 1930.
 Spectator, *În jurul crizei politice*, Cernăuți 1930 (O serie de foarte judicioase puneri la puncta chestiunilor politice curente).
 Dr. Ioan Puiul, *Un pelerinaj român la Ierusalim*, Cernăuți 1930.
 Filimon Taniac, *Povestiri din trecut și articole politice* Suceava 1930.

A apărut:

Codrul Cosminului

Buletinul „Institutului de istorie și limbă“ dela
 Universitatea din Cernăuți

Anul VI (1928—1930), cu următorul cuprins:

Teodor Bălan, *Bucovina în războiul mondial*; **Al. Bocănețu**, *Istoria orașului Cernăuți pe timpul Moldovei*; **Nicolai Grămadă**, *Din domeniul scriiturii*; **Ion I. Nistor**, *Cehoslavacii și Români*; **Leca Morariu**, *De-ale Cirebirilor*; **Comunicări, articole mărunte**, semnate de d-nii: Simion Reli, Vasile Grecu, Ion I. Nistor, N. Grămadă și Leca Morariu; **Dări de seamă**, semnate de d-nii: N. Grămadă, V. Grecu, I. I. Nistor; **Informațiuni: Cronică**, I. I. Nistor, Raimund, Frederic Kaindl; **Cărți și Reviste; Indice.**

- Cărți apărute în instit. „Bucovina“* I. E. Torouțiu, București.
 I. E. Torouțiu, Hermann Sudermann în literatura românească, București 1930.
 Ion Gorun, W. von Goethe, Faust (trad. în versuri) ed. a IVa, București.
 George Onciul, *Istoria Muzicii* vol. I, București 1929.
 Marieta L. Crcangă, *Din viața copiilor* (Schife), București 1929.
 Dr. C. D. Severeanu, *Din amintirile mele* (1853—1928) vol. I, București 1929.
 Anuarul Seminarului de literatură italiană (la 20 ani de activitate), București 1929.
 Omagiu lui Ramiro Ortiz (la 20 ani de școală în România) București 1929.

Prețul 35 Lei.